

Respons

Iran: Dom in absentia

Problemstilling/spørsmål:

- Hvilke forbrytelser kan dømmes in absentia?
- Anke og underretning
- Eksempler på dommer in absentia

Iransk straffeprosesslov, artikkel 217, åpner for domfellelse in absentia. Straffbare handlinger, med unntak for *hudud*-forbrytelser (entall: *hadd*), kan dømmes in absentia hvis den tiltalte eller vedkommendes fullmektig ikke møter i domstolen, ikke har svart på innkallinger eller presentert noen form for tilsvarende eller forsvar (Public Courts & Revolutionary Tribunals Procedural Law 1999, art. 217). Også dødsstraff kan idømmes in absentia, både for drap (der offerets familie kan velge mellom gjengjeldelse, dvs. henrettelse, eller blodpenger) og andre forbrytelser der dødsstraff kan idømmes av staten (Den norske ambassaden i Teheran, e-post april 2011; Immigration and Refugee Board of Canada 2006).

Alle *hudud*-forbrytelser er omfattet av forbudet mot å avsi dom in absentia. *Hudud*-forbrytelser i tradisjonell islamsk lov omfatter tyveri, opprør og landeveisrøveri, utukt, falsk anklage om utukt, frafall fra islam og drikking av alkohol. Straffene for disse lovbruddene er stipulert i Koranen og i *hadith*, dvs. tradisjoner om profeten Muhammeds ord og gjerninger (Rian og Eidhamar 2005, s. 175). Det fremgår av straffeprosesslovens artikkel 217 at saker som gjelder disse forbrytelsene ikke kan føres in absentia med mindre det er snakk om frifinnelse av den tiltalte (Den norske ambassaden i Teheran, e-post april 2011; Public Courts & Revolutionary Tribunals Procedural Law 1999; UN Human Rights Committee 2010, s. 117; Immigration and Refugee Board of Canada 2006; Iransk advokat, intervju i Teheran november 2007).

Straffeprosesslovens artikkel 217 (Public Courts & Revolutionary Tribunals Procedural Law 1999) i engelsk oversettelse lyder:

In case where the crime shall violate the rights of men and/or shall disturb public order but shall not violate rights of Allah (what is due to God), if the defendant and/or his attorney shall appear in none of the hearing sessions or shall fail to submit a statement of defense, the court shall proceed to pronounce the judgement IN

ABSENTIA. It shall be authorized to protest and object to such judgements, within ten (10) days after personal service of process, in the same court. After the 10-day legal respite shall expire, such judgement shall be authorized to be reconsidered and reheard, in compliance with the Laws relevant to reconsideration of courts judgements [...]

In cases where the crime shall offend the rights of Allah (what is due to God), if the proofs and evidence of the file shall not establish that the defendant is guilty, and if it shall not be deemed necessary to further investigate and interrogate the defendant, the court shall be authorized to render acquittal judgement.

Det finnes ingen direkte begrunnelse eller uttrykkelig bestemmelse for hvorfor *hudud*-forbrytelser er unntatt fra domfellelse in absentia (Den norske ambassaden i Teheran, e-post april 2011; Immigration and Refugee Board of Canada 2006). Ifølge den norske ambassaden i Teheran kan flere forklaringer være aktuelle, for eksempel de strenge straffene (fysisk avstraffelse, normalt pisking eller dødsstraff). De spesielle beviskravene kan også være en årsak, men er ikke en uttømmende forklaring. Flere *hudud*-forbrytelser kan dømmes etter vitneprov fra fire menn (som alle må ha vært tilstede ved forbrytelsen og forklarer seg i samsvar med hverandre overfor dommeren), men det er ikke noe krav om at vitneprovene skal avgis foran den tiltalte, bare foran dommeren. Dom kan etter iransk lov også avsies på bakgrunn av dommerens skjønn og kunnskap om saken.

Ifølge Immigration and Refugee Board of Canada (2000) er rettssaker in absentia vanlig praksis i Iran. Det vil alltid fremgå av en dom at den er avsagt in absentia (Den norske ambassaden i Teheran, e-post mai 2011).

Ankeprosess og underretning

Vanlig ankefrist ved iranske domstoler er 20 dager (Public Courts & Revolutionary Tribunals Procedural Law 1999, art. 236). Det gjelder også for dommer som er avsagt in absentia. I tillegg har den dømte i slike saker anledning til å be om ny rettssak innen ti dager etter at dommen er avsagt. De 20 dagene begynner ikke å løpe før de 10 dagene har utløpt. Hvis ikke den dømte har fått forkynt dommen personlig, men dommen isteden har blitt forkynt for slektninger eller gjennom aviser, kan vedkommende be om ny sak innen ti dager etter å ha fått dommen forkynt. For iranske borgere bosatt i utlandet, og hvor dette er registrert av iranske myndigheter, er tidsfristen utvidet fra ti dager til to måneder (Home Office UK 2010, pkt. 11.22 - 11.23).

Dommer in absentia – eksempler

Den årlige menneskerettighetsrapporten fra det amerikanske utenriksdepartementet (U.S. Department of State 2010) viser til flere dommer avsagt in absentia mot aktivister og opposisjonelle i Iran. En kjent forsvarsadvokat og menneskerettsaktivist fikk 6 års fengsel og 74 piskeslag for å ha handlet i strid med nasjonens sikkerhet. Utgiveren av en forbudt reformavis fikk fengsel i 11 måneder for å ha drevet propaganda mot det islamske regimet og for å ha oppfordret til uro. En tidligere redaksjonell skribent for flere reformaviser og tidligere medlem av en reformvennlig studentorganisasjon fikk fengsel i 4 år og 74 piskeslag for propaganda mot regimet, deltakelse i ulovlige forsamlinger og fornærmelser mot Øverste leder (U.S. Department of State 2011, s. 15, 30-31).

Respons Iran: Dom in absentia

To kjente kvinneaktivister ble i 2010 av en revolusjonsdomstol dømt til henholdsvis 5 og 2 ½ års fengsel for å ha handlet i strid med nasjonal sikkerhet og for å ha forstyrret lov og orden. I tillegg ble de idømt 75 og 30 piskeslag (Radio Free Europe/Radio Liberty 2010).

Fire bloggere ble i 2009 dømt til fengsel, bøter og piskeslag for å ha spredd propaganda mot regimet på nettet. Straffene varierte fra 9 måneder til 3 års fengselsstraff og fra 10 til 80 piskeslag. Tre av bloggerne hadde tidligere forlatt Iran og ble dømt in absentia (Radio Free Europe/Radio Liberty 2009a; FIDH 2009).

En sanger og komponist ble i 2009 dømt til fengsel i 5 år in absentia for å ha utvist manglende respekt for Koranen. En islamsk lærd hadde anmeldt ham for å ha sitert vers fra Koranen på en fornærmende måte (Radio Free Europe/Radio Liberty 2009b).

En iransk-kanadisk journalist som jobbet for magasinet Newsweek ble i 2010 av en revolusjonsdomstol dømt in absentia til fengsel i 13 år og 6 måneder og til 74 piskeslag for konspirasjon mot statens sikkerhet, besittelse av hemmelige dokumenter, propaganda mot regimet, fornærmelse mot Øverste leder og Presidenten og forstyrrelse av offentlig ro og orden. I forbindelse med offentliggjøring av dommen opplyste journalisten at domstolen ikke hadde underrettet ham formelt, men at han fikk nyheten av en slektning som hadde vært tilstede i retten (BBC News 2010; Bahari 2010; U.S. Department of State 2011, s. 32).

En iransk-amerikansk journalist ble i 2008 av en revolusjonsdomstol dømt til fengsel i ett år in absentia for propaganda mot regimet. Journalisten hadde i ti år jobbet for Radio Farda og hatt Iran som arbeidsfelt. Radio Farda finansieres av amerikanske midler og drives i fellesskap av Radio Free Europe/Radio Liberty og Voice of America (Committee to Protect Journalists 2008)

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

Referanser

Skriftlige kilder

- BBC News (2010, 12. mai). Iran 'sentences Newsweek man in absentia to 13 years'. *BBC News*. Tilgjengelig http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/8677252.stm [lastet ned 25. mai 2011]
- Bahari, M. (2010, 10. mai). Justice, Iranian Style. *Newsweek*. Tilgjengelig fra <http://www.newsweek.com/2010/05/10/justice-iranian-style.print.html> [lastet ned 25. mai 2011]
- Committee to Protect Journalists (2008, 3. mars). *Iranian court sentences correspondent for U.S.-backed radio station*. New York: Committee to Protect Journalists. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48253d6f38.html> [lastet ned 25. mai 2011]
- FIDH, dvs. International Federation of Human Rights (2009, mars). *Human rights situation in the Islamic Republic of Iran*. Paris: FIDH. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/49d1ce0a2.pdf> [lastet ned 25. mai 2011]
- Home Office UK (2010, 31. august). *Country of Origin Information Report Iran*. London: Home Office UK Border Agency. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4c7f4bb72.pdf> [lastet ned 26. mai 2011]
- Immigration and Refugee Board of Canada (2006, 20. juni). [...] *trial in absentia in criminal cases [...]*. Ottawa: Immigration and Refugee Board of Canada. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/45f147543e.html> [lastet ned 25. mai 2011]
- Immigration and Refugee Board of Canada (2004, 20. april). *Iran: The competent authority/court with legal jurisdiction to sentence a convicted criminal to death; whether a death sentence can be handed down in absentia; if so, the procedure involved, including whether the family of the convicted individual in absentia would be notified that a death sentence had been handed down*. Ottawa: Immigration and Refugee Board of Canada. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/41501c21e.html> [lastet ned 25. mai 2011]
- Immigration and Refugee Board of Canada (2000, 29. November). *Iran: Trial in absentia in criminal cases (follow-up to IRN35620.E of 10 November 2000)*. Ottawa: Immigration and Refugee Board of Canada. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3df4be4426.html> [lastet ned 25. mai 2011]
- Radio Free Europe/Radio Liberty (2010, 18. mai). Women's Activists Sentenced As Crackdown Continues In Iran. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Womens_Activists_Sentenced_As_Crackdown_Continues_In_Iran/2045258.html [lastet ned 25. mai 2011]
- Radio Free Europe/Radio Liberty (2009b, 14. juli). Iranian Singer Gets Jail Term For Koran Disrespect. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Iranian_Singer_Gets_Jail_Term_For_Koran_Disrespect/1777659.html [lastet ned 25. mai 2011]

Respons **Iran: Dom in absentia**

- Radio Free Europe/Radio Liberty (2009a, 6. februar). Four Iranian bloggers sentenced to prison, lashes. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. Tilgjengelig fra Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/49904c6e23.html> [lastet ned 25. mai 2011]
- Public Courts & Revolutionary Tribunals Procedural Law (1999, 10. oktober). Teheran: Pars Associates.

Loven er tilgjengelig i Landdatabasen for utlendingsforvaltningens brukere.

- Rian, D. & Eidhamar L. G. (2005). *Jødedommen og islam*. Kristiansand S: Høyskoleforlaget AS – Norwegian Academic Press.
- UN Human Rights Committee (2010, 31. mai). *Consideration of reports submitted by States parties under article 40 of the Covenant. Third periodic reports of States parties. Iran*. Geneve: UN Human Rights Committee. Tilgjengelig via ecoi.net http://www.ecoi.net/file_upload/1930_1305489659_g1042776.pdf [lastet ned 25. mai 2011]
- U.S. Department of State (2011, 8. april). *Country Report on Human Rights Practices 2010: Iran*. Washington DC: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/documents/organization/160461.pdf> [lastet ned 25. mai 2011]

Muntlige kilder

- Den norske ambassaden i Teheran. E-post 10. april og 23. mai 2011.
- Iransk advokat. Intervju i Teheran 18. november 2007.

© Landinfo 2011

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.